TORHOUT MOLENSTRAAT

2017D414

2017E85

Archeologienota

Programma van Maatregelen

Pieter LALOO

Sander VAN DE VELDE

Ghent Archaeological Team bvba
Dorpsstraat 73
8450 Bredene

Project:
Torhout – Molenstraat verkaveling

Opdrachtgever:
Woningbouw Blomme bvba
Roeselaarseweg 12
8820 Torhout
BTW BE0809 279 809

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Pieter LALOO, SANDER VAN DE VELDE

© 2017 - GHENT ARCHAOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoudstafel

Inhoudstafel i
Inleiding 1

DEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN 1
1. Gemotiveerd advies voorwaardelijke maatregelen 1
1.1 Volledigheid gevoerde onderzoek 1
1.2 Aan- of afwezigheid archeologische site 2
1.3 Impact- en maatregelbepaling 2
1.4 Waardering archeologische site 2
1.5 Concretisering maatregelen 3
2. PvM bij uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem 4
2.1 Administratieve gegevens 4
2.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen 4
2.3 Onderzoekstechnieken, -stragetgie en -methode 4
2.4 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code va nGoede Praktijk 5
2.5 Deponering archeologisch ensemble 5

Bibliografie ii
Bijlage ii

Inleiding

Woningbouw Blomme bvba plant in de gemeente Torhout (provincie West-Vlaanderen) een herverkaveling van een aantal percelen in een ter hoogte van de Molenstraat. De oppervlakte van de percelen met bodemingreep overschrijden de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet [concreet: opp. > ca. 3000 m^2]. Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt (GGA). Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken met advies naar eventueel [uitgesteld] vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

DEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies voorwaardelijke maatregelen

Het archeologisch onderzoekprocedé uitgedragen door de Code van Goede Praktijk (CGP) tracht een vaste, gefaseerde structuur te introduceren in een discipline waar uitzondering vaak de regel is. Variabiliteit vangen we op door na elke onderzoekfase de balans op te maken van maatschappelijke kosten [Financiële kost zonder onmiddellijke sociaaleconomische *return*] en baten [potentiële kennisvermeerdering van ons collectief verleden]. Het enige dat de reële, objectieve kost scheidt van een vagere, subjectieve winst is de commercieel- wetenschappelijke integriteit van onderzoek en onderzoeker; datgene wat de CGP in steen beitelt.

Het Programma van Maatregelen [PvM] is het finale *resumé* van het genoemde gefaseerde onderzoekprocedé. Hieruit moet blijken dat elke gemaakte stap, beslissing of advies de kwaliteit en volledigheid van de resultaten garandeert, zónder onnodige stappen genomen te hebben en toch mét optimale toekomstmogelijkheden van verzamelde data. Het onderzoek is, in één woord gesteld: gestroomlijnd.

Sluitende redeneringen gemaakt op basis van vergunde integriteit garanderen bijgevolg dat het PvM nog slechts één vraag dient te beantwoorden: Is vervolgonderzoek aangewezen ja, dan nee?

1.1 Volledigheid gevoerde onderzoek

Tot op heden werd een bureauonderzoek uitgevoerd gevolgd door een landschappelijk bodemonderzoek. De verzamelde data laten nog niet toe om de afwezigheid van een archeologische site uit te sluiten.

Uit het landschappelijk bodemonderzoek besluiten we dat het projectgebied een laag potentieel bezit met betrekking tot de bewaring van steentijdvindplaatsen [DEEL2_VvR]. Een verkennend archeologisch booronderzoek sluiten we bijgevolg uit.

Het projectgebied bezit wel de mogelijkheid tot het treffen van één of meerdere sporenvindplaatsen. Hiermee doelen we op sporen, structuren en vondsten behorend tot perioden variërend van het neolithicum tot de Tweede Wereldoorlog. Het landschappelijk booronderzoek bevestigde dat net onder de teelaarde en textuur B- horizont zich een bewaarde aardkundige eenheid bevindt leesbaar als archeologisch niveau [C-horizont]. Ten gevolge van deze vaststelling stellen we dat het projectgebied kan en dient verder onderzocht te worden d.m.v. een proefsleuvenonderzoek.
De uitstelprocedure van de initiatiefnemer maakt dat het geadviseerde proefsleuvenonderzoek plaats zal hebben na het aanvragen en/of bekomen van de verkavelingsvergunning en vóór de aanvang van de geplande werken.

De verzamelde gegevens tijdens het bovenvermelde proefsleuvenonderzoek zullen indicatief zijn voor de volledige vrijgave van het terrein, of de noodzaak tot een

archeologisch vervolgonderzoek [i.e. opgraving] op een deel van het projectgebied [adviesZone].

1.2 Aan- of afwezigheid archeologische site

Resultaten uit het reeds gevoerde onderzoek zijn vooralsnog ontdaan van indicaties voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site.

1.3 Impact- en maatregelbepaling

De initiatiefnemer plant in het quasi rechthoekige projectgebied [ca. 4500m²; ca. 50/60 x 85m] een herverkaveling van twee niet bebouwde kavels naar negen nieuwe, bebouwde loten, zoals weergegeven in figuur 1. Momenteel zijn beide percelen in gebruik als akker. In de geplande toestand worden over de negen loten zes blokken van gebouwen voorzien die ca. 24% van het projectgebied zullen bedekken. Daarnaast wordt ook een weginfrastructuur voorzien die ca. 18% van het gebied zal beslaan. De rest van het gebied wordt voorbehouden voor tuinaanleg.

Figuur 1: De geplande herverkaveling: geplande gebouwen en wegen.

1.4 Waardering archeologische site

We beschouwen het potentieel tot kennisvermeerdering op twee niveaus. Enerzijds met betrekking tot steentijdvindplaatsen en anderzijds met betrekking tot sporenvindplaatsen. Met betrekking tot de eerste kunnen we kort zijn: *"In niet één van de bodemprofielen werd een bewaard oud loopoppervlak aangetroffen die een goede bewaring zou kunnen leveren voor eventueel aanwezige steentijd vindplaatsen." – [VvR]*

Anderzijds staat niets het aantreffen van recentere sporenvindplaatsen in de weg: Een archeologisch niveau bevindt zich op het raakvlak tussen ploeglaag en moederbodem; doorgaans op een diepte van 30 à 40 cm t.o.v. het loopvlak. In het uiterste westen van het plangebied vinden we het archeologisch niveau dieper terug, onder de ploeglaag én textuur-B horizont [ca. 56 cm t.o.v. het maaiveld]. Naar het zuidoosten toe treedt nog meer variatie op in de diepte van het archeologisch niveau, waar het tot ca. 85 cm onder maaiveld terug te vinden is. Op de variërende diepten na, werden geen onregelmatigheden of verstoringen geregistreerd.

Historisch kaartmateriaal, literatuur, alsook lokale toponymie schetsen een beeld van een [intensief] geëxploiteerde landbouwregio vanaf de volle middeleeuwen en weinig anders.

1.5 Concretisering maatregelen

Daar de kans op het aantreffen van sporenvindsplaatsen over het hele plangebied (4500m²)bestaat, en er geen specifieke aanwijzingen zijn binnen het afgebakende terrein, is het de impactbepaling van de werken die geadviseerd proefsleuvenonderzoek richting geeft.

Indien de verkaveling overgaat tot de fase van stedenbouwkundige aanvraag, en dus de woningontwerpen op toekomstige percelen concreet worden, dient een gericht archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem [i.e. proefsleuvenonderzoek] navenant te worden ingepland:

Een archeologisch proefsleuvenonderzoek wordt gevoerd d.m.v. parallel gegraven proefsleuven van elk 1,8 tot 2 m breed [bakbreedte] en met een onderlinge tussenafstand van de assen van minimaal 15 m. Lokaal zijn uitbreidingen van de proefsleuven mogelijk, om aangetroffen sporen of vondsten beter te evalueren [*i.e.* kijkvensters]. De dekkingsgraad van proefsleuven en kijkvensters betreft 10 à 12,5% van de totale oppervlakte [van een afgebakende advieszone][Fig. 2].

Deze methode is kosten-baten de meest efficiënte methode en was vóór het in voegen treden van het Onroerenderfgoeddecreet de meest gangbare manier om in rurale gebieden proefsleuvenonderzoek uit te voeren [Haneca 2016].

Voor deze fase dient een team van archeologen ingezet te worden waarvan de veldwerkleider aantoonbare ervaring heeft met het leiden van proefsleuvenonderzoeken en/of opgravingen op (lemige) zandgronden [min. 5 door OE goedgekeurde rapportages]. Gezien de relatief eenvoudige bodemopbouw volstaat de inzet van een assistent- aardkundige met min. 3 door OE goedgekeurde rapportages voor de registratie en beschrijving van de bodemprofielen.

Figuur 2: Voorstel proefsleuvenonderzoek met vlakdekking van 10 à 12,5 %

PvM bij uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.1 Administratieve gegevens

Geografische situering	Het plangebied bevindt zich te Torhout [prov. West-Vlaanderen]. Het bestaat uit enkele akkerpercelen aan de zuidzijde van de Molenstraat, tegenover huisnummers 23-29. Deze stemmen overeen met kadastrale percelen: Torhout, Afd. 3, Sectie H, 832C, 833N.
Wettelijk depot	Nvt.
Erkend archeoloog	Pieter Laloo [OE/ERK/Archeoloog/2015/00074]
Bounding box	X: 60174,970 / 60278,262 Y: 195614,245 / 195529,422

2.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het onderzoeksdoel van het uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem is na te gaan welk potentieel het projectgebied heeft m.b.t. de aanwezigheid en bewaring van

archeologische vindplaatsen. Na het aantonen of weerleggen van dergelijke vindplaatsen dient een evaluatie gemaakt te worden van hun begrenzing, bewaring en datering, alsook van en de mate waarin werkzaamheden genoemden bedreigen.

Bovenstaand doel vertalen we in volgende concrete onderzoeksvragen:

- Wat is de staat van de bodem? Is de bodemopbouw intact en is er sprake van onvoorziene bodemprocessen?
- Zijn er sporen aanwezig? Zijn deze van natuurlijke of antropogene aard? Wat is de relatie tussen de bodem(horizonten) en de archeologische sporen? Wat is de bewaringstoestand van gegeven sporen? Maken zij deel uit van één of meerdere structuren? Behoren zij tot één of meerdere tijdsperioden?
- Kunnen uitspraken gedaan worden omtrent landschapsinrichting/-gebruik op basis van de sporen? Spreken we over een nederzetting, artisanale zone, funeraire site, of een conglomeraat?
- Zijn er, indien aanwezig, specifieke aspecten die extra aandacht verdienen in het kader van vervolgonderzoek? Is staalname hiertoe aangewezen?
- Wat is de precieze waarde van de archeologische vindplaats en weegt deze op tegen de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling. Hoe kan een eventueel conflict tussen beide het best gemitigeerd worden?

2.3 Onderzoekstechnieken, -strategie en -methode

[Zie 1.5 Concretisering maatregelen]

2.4 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Lokaal zijn uitbreidingen/afwijkingen van het sleuvenplan mogelijk wanneer het de studie van aangetroffen indices ten goede komt.

2.5 Deponering archeologisch ensemble

Gezien de Vlaamse Overheid geen mogelijkheden biedt tot het deponeren in een centraal depot en stellen we voor om het archeologisch ensemble na einde van het onderzoek tijdelijk te bewaren in het depot van het bedrijf dat het uitgesteld onderzoek zal uitvoeren tot het moment dat de Vlaamse Overheid een oplossing omtrent dit depotprobleem heeft uitgewerkt, op dat moment kan het archeologisch ensemble overgedragen worden aan het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Mogelijk kan ook contact worden opgenomen tot de intergemeentelijke archeologische dienst Raakvlak, waartoe ook de stad Torhout behoort. In hun erkend depot kunnen archeologische vondsten en archieven worden gedeponeerd.

Bibliografie

Literatuur:

Haneca K., Debruyne S., Vanhoutte S., Ervynck A., 2016. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven, Op zoek naar een optimale strategie, *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48*.

Collecties:

-

Kaartmateriaal:

-

Digitale bronnen:

-

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1: Verkavelingsplan verschaft door Woningbouw Blomme bvba